

Так, фактор природних умов визначає особливості стійкості еколого-економічної системи стосовно прийому відходів та продуктів споживання, а також забезпечення системи необхідними природно-ресурсними матеріалами.

Література:

1. Azarov, S. I., & Zadunaj, O. S. Аналіз методичних підходів до оцінювання стійкості екосистем. *Екологічна безпека та природокористування*, 2020. 34(2). 99–110
2. Снакін В.В. Глобальні екологічні процеси та еволюція біосфери: енциклопедичний словник. М. : Академія, 2014. 197 с.

Зеленська В.А.,

к.б.н, доцент, доцент кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища
Маріупольський державний університет

СТАНОВИЩЕ ДІБРОВ ЗАПЛАВНОГО ЛІСУ РІЧКИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ В МЕЖАХ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СВЯТІ ГОРИ» ПІД ЧАС ВІЙНИ

Національний природний парк «Святі гори» визначається своїми стародавніми дібровами. Тут зберіглася велика кількість дерев 200-300-річного віку та зростає унікальне 600-річне дерево. Протягом минулих років на цій території сформовані витривалі 55-річні лісові культури дубу звичайного, які зростають в умовах заплавної берестово-кленово-ясеневі діброви [1].

Екологічна ситуація до початку бойових дій вже характеризувалась як кризова, враховуючи промислову специфіку регіону та рекреаційне навантаження. Але з початком війни цей мальовничий осередок на території лісостепу перетворено на руїни. Суттєво трансформовані ґрунти. Переміщення важкої техніки, залишки пального, мастил, великі вирви створили суцільну геохімічну провінцію. Величезна кількість уламків робить середовище непридатним для існування.

Річка Сіверський Донець й на цей час виступає як лінія фронту та зазнає міцного тиску. Пальне, яке містять ракети, є вкрай токсичним, з тривалим терміном його розкладання. Воно потрапляє у воду та призводить до небезпек для довкілля та життя й здоров'я людей [2]. Тому при дослідженні стану дібров забруднення води необхідно розглядати як окремий негативний фактор зруйнованого природного середовища.

Під час бойових дій знищені 80% Національного природного парку «Святі гори» у Донецькій області. Про це повідомила прес-служба Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів [3]. Майже вся територія наразі небезпечна: з 44-х тисяч гектарів лісу розміновані 50 гектарів [4]. Відомо, що діяльність НПП була призупинена в березні 2022 року через військову агресію, а його становище визнано критичним. Щодо економічних збитків, то вони за попередньою оцінкою складають близько 5,5 мільйона гривень [3].

Дослідження дібров, проведені нами в довоєнний період, дозволяють характеризувати склад деревостою дібров за числом дерев у такому співвідношенні: 6Д2Клг1Яз1Лд+Клп,Вм. Дуб звичайний споконвіку тут є корінною домінуючою породою. В минулі десятиріччя на площі його корінного зростання спостерігалась певна експансія супутніх листяних порід ясеню звичайного, клена гостролистого, польового, татарського, липи дрібнолистої, в'яза малого (береста).

Останні наші обстеження даної території дають можливість відзначити, що діброви заплавної лісу суттєво пошкоджені. Різновіковий деревостій втрачено більш як на сімдесят відсотків та на окремих ділянках знищено майже повністю. Залишені суцільні вирви в наслідок

потужних обстрілів. Що вкрай прикро, що разом із іншим деревостоєм зареєстровані зламані величезні багатовікові дуби діаметром понад три метри, які були візитівкою Національного природного парку «Святі гори».

Таким чином, запеклі бойові дії призвели до величезних та непоправних втрат надзвичайно цінних старовинних дібров заплавного лісу річки Сіверський Донець на території Національного природного парку «Святі гори». На даний момент остаточні розрахунки зробити неможливо. Попереду тривалий моніторинг та відновлення.

Література:

1. Сучасний стан та охорона природних комплексів в басейні Сіверського Дінця // Матеріали науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя створення національного природного парку «Святі Гори» (21-22 вересня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 5. – Святогірськ, 2017. – 170 с.

2. Стан басейну Сіверського Дінця та фактори впливу в умовах бойових дій // Технічний звіт. – Посилання доступу: https://zoinet.org/wp-content/uploads/2018/01/Siversky_Donets_2019_ukr.pdf

3. 24 січня 2023 року: Офіційне повідомлення // Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: Посилання доступу: [https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Ft.me%2Fmindovkillia%3Ffbclid%3DIwAR0AxkM47t0giVXfTfkZLpUeYgwXN_TAPTP1xG5K4h3f-e2EMCODvRBYZ2Q&h=AT2cHozg4ouDw8DEi7vVA8EmiXJ4b2xLD1XosWigxGt1fdUqUaOB4PU-_z1wHZeDUfQvsBxcghpwmXoRSRzySh2GFNT7GX6Szs-ZdGCtg-106sl-rqQxBR8mjfwJ9LSqLfSi_j5Ds1WssFJY7hAI&__tn__=%2Cd%3C%2CP-R&c\[0\]=AT1zse-ulWqartJDCNHB70SPQMeIDwd-CLsRi-chrcz448Kje6ownnre_LeFCHQmzmjJiC8c1k0_5eJDQGj8ofUaOdAWI5HdocXCzLPA5GidhoGP7C ho7H38kPvcjMPtKbvd8EnYktwCv-C6zKwcOEQ3XR33Lbb3D4sDzYsGdfSiZhoxnA](https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Ft.me%2Fmindovkillia%3Ffbclid%3DIwAR0AxkM47t0giVXfTfkZLpUeYgwXN_TAPTP1xG5K4h3f-e2EMCODvRBYZ2Q&h=AT2cHozg4ouDw8DEi7vVA8EmiXJ4b2xLD1XosWigxGt1fdUqUaOB4PU-_z1wHZeDUfQvsBxcghpwmXoRSRzySh2GFNT7GX6Szs-ZdGCtg-106sl-rqQxBR8mjfwJ9LSqLfSi_j5Ds1WssFJY7hAI&__tn__=%2Cd%3C%2CP-R&c[0]=AT1zse-ulWqartJDCNHB70SPQMeIDwd-CLsRi-chrcz448Kje6ownnre_LeFCHQmzmjJiC8c1k0_5eJDQGj8ofUaOdAWI5HdocXCzLPA5GidhoGP7C ho7H38kPvcjMPtKbvd8EnYktwCv-C6zKwcOEQ3XR33Lbb3D4sDzYsGdfSiZhoxnA)

4. Походи до лісу у Святогірську та Богородичному смертельно небезпечні // Карачун. 26 квітня 2023 р. – Посилання доступу: <https://karachun.com.ua/pohodi-v-les-v-svyatogorske-i-bogorodichnom-smertelno-opasni---direktor-npp-svyatie-gori-38252>

Мисковець І.Я.,

Мольчак Я.О.

к.г.н., доцент, доцент кафедри екології,
д.г.н., професор, професор кафедри екології
Луцький національний технічний університет

ВОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Волинська область багата на поверхневі води: річки, озера, ставки тощо. Річки області, переважно, належать до басейну р. Прип'яті. Найбільшими ріками області є р. Прип'ять з притоками Турія, Стохід і Стир. Більшість річок області бере початок за її межами. Тільки деякі з них (Турія, Стохід, Вижівка та ін.) не виходять за межі області. Ріки протікають по території області, в основному, з півдня на північ, мають повільну течію, що пов'язане з незначним зниженням поверхні області на північ. У поліській частині області ріки мають невеликий похил 0,27 – 0,40 м/км, розширені заплави, в яких навесні після повені залишаються тимчасові озера. Особливість рік поліської частини – дуже повільна течія 0,1 – 0,2 м/сек. [3].

У межах Волинської області до басейну р. Прип'ять належать 59 річок довжиною від 10 до 50 км, чотири – від 50 до 100 км і чотири (Прип'ять, Турія, Стохід, Стир) – понад 100 км. До басейну Західного Бугу відносяться, в межах області, 11 річок довжиною від 10 до 50 км, одна з них (Луга) – понад 50 км. [5]. Середня густина річкової сітки в басейні р. Прип'ять коливається в межах 0,25 – 0,47 км/км², а в басейні Західного Бугу – 0,22 – 0,35 км/км².